

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Станимир Георгиев Трифонов

Относно дисертационния труд на Веселин Димитров Мезеклиев

„Актърът – индивидуални характеристики, роли”

за придобиване на образователната и научна степен

„Доктор”

По научната специалност: 05.08.03 „Кинознание, киноизкуство и телевизия”

В Професионално направление 8.4 Театрално и филмово изкуство

от област на Висше образование 8. Изкуство

Научен ръководител

доц. Костадин Бонев

Благоевград,

2018

За всички онези, които в последните години следят развитието на българския театър и българското кино името на Веселин Мезеклиев е знак за професионализъм и забележително актьорско присъствие. Същото твърдение е валидно и за присъствието му в българския университетски живот, където той логично следва своя път и така се стигна до решението му да напише и защити настоящия текст, фокусиран върху актьора в киното.

Представеният дисертационен труд „Актьорът – индивидуални характеристики, роли” на докторанта Веселин Мезеклиев е с обем 163 страници. Структуриран е в пет глави, предхождани от въведение, а след глава Пета – заключение, библиография и илюстрации.

Някак нетрадиционно въведението е предхождано от „обща характеристика на дисертационния труд”. Прочитайки, обаче, седемте опорни точки на характеристиката, читателят придобива предварителна яснота за предстоящата среща с научното произведение. Защото то има две привидно различни, преминаващи органично от едното в другото, лица. Теорията, анализирана и синтезирана от автора, преминава плавно в неговия личен творчески опит. По този начин ние се убеждаваме, че наученото от книгите е било адаптирано в практиката на сцената и екрана. У нас малцина от занаята могат да се похвалят с подобна интелектуална хармония!

Съвсем закономерно и канонично глава Първа („Теоретични идеи за онтологичния статус на актьорската игра в киното. Исторически бележки”) прави исторически преглед не само на явлението „актьор” в театъра и киното, но и обзорно преминава през етапни теории за актьорската игра – тези на Кракауер, Кавел, Панофски и О. Томпсън.

За мен лично е уместна елизията на теории от преди началото на ХХ век, защото вниманието на дисертанта е насочено към киното и е логично да се обглеждат синхронните на епохата му научни възгледи.

Глава Втора („Категории роли”) вече концентрира вниманието върху тясно специфични характеристики на актьорската професия. Особено ценно е детайлното вглеждане във вертикалното членене на филма, където той уточнява мястото на актьорската игра.

Важен е и вторият раздел на главата, тъй като и досега нямаше теоретична яснота при йерархизирането на ролите – главни, второстепенни (поддържащи) и характерни. Опитът на Мезеклиев да ги стратифицира буди истински респект и е напълно използваем и в продуцентската практика.

Третата глава („Актьорски стратегии при изграждането на роли“) се състои от четири раздела, в които фокусът на авторовото внимание плавно преминава през методологиите на Станиславски, Михаил Чехов и Лий Страсбърг. Континуитетът в техните възгледи е съпоставен чрез втория раздел, където фигурите на Вахтангов, Майерхолд и Брехт са разположени на съответстващите им места в историята на театъра.

Лично за мен като практик са особено ценни трети и четвърти раздел на главата, в които проличава актьорският талант и опит на автора. Убеден съм, че изборът на филма „Матриархат“ за основно изследвано българско филмово произведение, е повече от сполучлив. Тази творба е върхово постижение не само в т.нар. „миграционен цикъл“, но и в цялостния развой на нашето кино. А анализът на отделни епизоди от филма е повече от поучителен дори за киноведи. Погледът върху актьорското присъствие на Катя Чукова и Евстати Стратев не само ги припомня на старото поколение зрители, но и запознава младите с тези някогашни знаменитости.

Глава Четвърта („Изборът на актьори. Кастингът като изпит. Практики от гледната точка на актьора, режисьора, сценариста, кастинг режисьора.“) все повече ни приближава към своеобразната кулминация в изследването. Поначало актьорското разпределение на ролите в киното, наричано днес кастинг, е неизследвана територия на пресечната точка между сценарната фикция и реалното актьорско присъствие. „Като разглеждам кастинга се стремя да акцентирам не само на начините, по които ролите се характеризират, но също така и да очертая идеологиите за идентичност, които те възплъщават“. Тези думи на Веселин Мезеклиев са повече от красноречиви за същността на главата. А и когато към теоретичните му анализи се прибавят възгледите на практиците – Георги Дюлгеров, Илка Вълчева, Мариана Станишева и Симон Варсано, то тази част от дисертацията придобива солидна тежест.

Кулминацията на настоящия дисертационен труд се явява неговата глава Пета („Индивидуален поглед. Практики – актьорите за себе си“). Макар и

съставена от само един раздел („Стълбът на трите С-та – Сублимации, Самочувствие. Самооценка. Работа в екип. Партньорът – другото ми „аз”) тя е най-мощна и най-запомняща се, заради присъствието на изключителните дарования на Меглена Караламбова, Стефан Мавродиев, Анета Сотирова, Пламена Гетова, Мария Статулова, Валентин Ганев, Ирен Кривошиева, Деян Донков, Асен Блатечки и Велислав Павлов. Тук сякаш се пренасяме във филмов мейкинг, но по-вярно би било да се каже, че главата се е превърнала в документална филмова поредица. По парадоксален начин научното се превръща в кинематографична креативност – Мезеклиев майсторски анкетира „героите” си. А те са прекрасни актьори от три различни генерации, работили и работещи в две напълно различни исторически епохи – преди и след 1990г.

На всеки един автор на научно изследване му се иска то да остане в паметта на читателите. Настоящото аз ще запомня с тази именно глава Пета. Тя затваря архитектурата на дисертацията по много ефектен, ефективен и незабравим начин.

Като към всяка човешка творба бихме могли да имаме препоръки и бележки. На мен ми липсва появяването на повече филмова теория и литература, свързана с киното. Това е видимо и от библиографията.

Намирам за уместно да спомена, че препоръчвам на дисертанта да актуализира имена, заглавия и други термини, в съответствие с действащите лингвистични норми.

Тук е мястото да се вгледаме в личността на Веселин Мезеклиев. Няма да цитирам неговото CV, но е редно да припомним, че той има богат над 30-годишен опит в театъра и киното като актьор.

Друга посока в живота му е преподавателската му работа в ЮЗУ и НБУ, която е повече от забележителна.

Редно е да припомним и ролята му на мениджър в развоя на българския театър след 1990г., която му донесе както радост, така и притеснения.

Заклучение

В последно време се очертава положителна тенденция в работата на докторантите в нашите университети и БАН – техните изследвания да имат освен теоретични приноси, да придобиват и утилитарна стойност. Трудът

на Мезеклиев е точно такъв. Ала такъв е и животът на автора – много и разнолики практики и кариери.

След незначителна преработка дисертацията би служила като учебник и помагало на студентите, учещи за актьори и режисьори. Това също е значителен бонус при оценката ѝ.

Без съмнение можем да твърдим, че трудът на Веселин Мезеклиев има собствена физиономия, смисъл и принос от теоретическа, преподавателска и практическа гледна точка. Ето защо аз апелирам към уважаемото научно жури да му присъди научната и образователна степен „доктор” в научната специалност: 05.08.03 „Кинознание, киноизкуство и телевизия”, в научното направление 8.4.

Гласувам с „Да”!

Благоевград, 21.IV. 2018г.

Проф. д-р Станимир Трифонов